מי קאמר במשנתינו (א)כל מקום ששנה קאמר אמר רב ג)זעירא אמר רב חננאל אמר רב קרע הבא אבשני שיטין יתפור בשלש אל יתפור א"ל רבה זוטי לרב אשי הכי אמר רבי ירמיה מדיפתי משמיה דרבא הא דאמרינן בשלש אל יתפור לא אמרן אלא בעתיקתא אבל בחדתתא לית לן בה ולא עתיקתא עתיקתא ממש ולא חדתתא חדתתא ממש אלא הא דלא אפיצן הא גדאפיצן וה"מ דבגידין אבל בגרדין לא בעי רב יהודה בר אבא בין דף לדף בין שיטה לשיטה מאי התיקו אמר ר' זעירי אמר רב חננאל אמר רב מזוזה שכתבה שתים שתים כשרה איבעיא להו שתים ושלש ואחת מהו אמר רב נחמן בר יצחק כל שכן שעשאה כשירה מיתיבי ג)עשאה כשירה או שירה כמותה פסולה כי תניא ההיא ובס"ת אתמר נמי אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן זמזוזה שעשאה שתים ושלש ואחת כשרה ובלבד שלא יעשנה כקובה ובלבד שלא יעשנה כזנב אמר רב חסדא חעל הארץ בשיטה אחרונה א"ד בסוף שיטה ואיכא דאמרי טבתחלת שיטה מ"ד בסוף שיטה יכגבוה שמים על הארץ ומ"ד בתחילת שיטה כי היכי דמרחקא שמים מארץ א"ר חלבו חזינא ליה לרב הונא כדכריך לה מאחד כלפי שמע ועושה פרשיותיה (א) לסתומות מיתיבי אמר רשב"א ר"מ היה כותבה על דוכסוסטוס כמין דף

ועושה

מי קאמר במשנתינו. דמשמע משנה ולא ברייתא: **קרע הבא בשני שיטין.** אם נתקרע גליון של ספר תורה ונכנס הקרע בשני שיטין בתוך הכתב יתפור: **בשלש אל יתפור.** אלא יסלק את היריעה: **עתיקא.** קלף ישן מיגניא קריעה: **אפילן.** הוי שחור כעתיקא. אפילן מתוקן הקלף בעפצין שקורין גל"ש: **והני מילי.** דתופר: **בגידין.** ב) יתפור אבל לא בגרדים פינד"ש בלע"ז: **בין דף לדף.** אם נקרע עד כנגד הכתב שאילו היה בכתב היה יותר מג' שיטין: **וכין שיטה לשיטה.** אם נקרע יתפור או לא יתפור: **שתים שתים.** שיטות קצרות שיטה שיטה בת שתי תיבות: **שתים (א).** בזו וג' בזו וא' בזו מהו: **כל שכן.** דכשרה שעשאה כשירה דלא ישיר מה שיטה אחת ארוכה ושיטה אחת קצרה שאין ממלא כל השיטה: **או שירה כמותה.** שכתב השירה כשאר ג) התיבות אריח על גבי אריח: **שתים שלש ואחת.** היינו כשירה ד): **שלא יעשנה כקובה.** כזה ה) כאהל רחב מלמטה וקצר מלמעלה דהיינו אחת שתים שלש: **וכב.** שלש שתים ואחת כזה ו): **על הארץ בשיטה אחרונה.** כלומר אין בשיטה אחרונה אלא שתי תיבות הללו: **בסוף שיטה.** היו מתחילין לשיטה אחרונה כזה ז): **בתחילת שיטה.** היו מתחילין לשיטה אחרונה כזה ח): **מ"ד בסוף שיטה.** כדי שיהו שמים על הארץ דמשמע כדכתיב כי כגבוה שמים על הארץ כן יאריך ימיכם: **ומ"ד בתחילת שיטה.** כלומר בעי ארחוקי ארץ משמים דהכי משמע כי היכי דמרחקא שמים מארץ כן יאריכו ימיכם: **דכריך לה מאחד כלפי שמע.** לאחר שנכתבה כופלה מצד שמאל לצד ימין כשהניחה בדלת והיינו מאחד כלפי שמע שראש השורה שמע ישראל וסופה יי' אחד והתחיל לכופלה מאחד וקיפל וכא עד שמע ט): **דוכסוסטוס.** קלף י) שלא נקלף: **כמין דף.** כמין עמוד שבספרים ארוכה וקצרה:

אמרתי

מי קאמר במשנתינו כו'. כי האי גוונא דייק בפ' במה לכתובות (דף קט.) גבי כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון ותימה דבפ' כירה (שבת דף לט:) גבי כל מקום שאתה מוצא שנים חולקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע חוץ מקולי מטלניות וקא פריך אימא ה"מ במתניתין אבל בברייתא לא ויש לומר כיון דאמר חוץ מקולי מטלניות שהיא משנה הוי כאילו פירש במשנתינו ד) ומיהו קשה בהני כללות דבפ' מי שהוציאוהו (עירובין מו:) דקאמר רבי מאיר ורבי יהודה הלכה כר' יהודה ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי אמרי' ה) סד"א הני מילי במתני' אבל בברייתא לא אע"ג דלא קאמר במשנתינו ושמא שאני התם דלא קאמר כל מקום. מ"ר: **הא דאפיצן הא דלא אפיצן.** משמע דס"ת כשר בלא אפיצן והקשה ר"ת מהא דאמרי' פרק המוציא יין (שבת דף עט: ושם) גבי ס"ת על הגויל ועל הדוכסוסטוס כשירה משמע אבל דיפתרא דמליח וקמיח ולא עפיץ לא ו) (מיקרי ספר) ובפ' שני דסוטה (דף יז.) אמרי' אין כותבין פרשת סוטה לא על הלוח ולא על הנייר ולא על הדפתרא אלא על המגילה שנא' בספר וכ"ש ס"ת דנקרא ספר טפי ז) כדאמרי' במס' סופרים אין כותבין לא על הנייר ולא על הדפתרא ומיהו מחוק לא גרס דהא בפרק המוציא יין (שבת דף עט:) קתני על הנייר ועל המטלית פסולה ולא קתני מחוק ועוד קשה היאך אנו כותבין ס"ת על הקלפים שלנו הא אינם מעופצין וכן גיטין שאנו כותבין בקלפין שלנו ובפ' ח) [שני] דגטין (דף יט.) משמע דווקא בדאפיצן כותבין אבל לא אפיצן לא דיכול להזדייף ומפרש ר"ת דתיקון שלנו חשיב כאפיצן תדע דהא קמן דאין יכול להזדייף והא דמשמע בגיטין בדלא אפיצן יכול להזדייף היינו בקלפים שלהם שהיו עושים בהם תיקון של עיפוץ דקודם עיפוץ יכול להזדייף ונקרא דיפתרא ופסול ותדע שגם בימיהם כותבין שטרות בקלף שאינו מעופץ כדאמרי' בפ' שני דגיטין (שם) כתבו במי טריא ועפצא כשר ומוקי לה בדלא אפיצן ומיהו איכא לאוקומי בנייר של עשבים דלא מיתקני ליה בעפצים כמו שפי' שם בקונטרס גבי חיישינן שמא במי מילין כתבו א"נ בעדי מסירה ורבי אלעזר. מ"ר: **עשאה** כשירה. מכאן משמע הא דתניא בפ' הבונה (שבת דף קג:) כתבה כשירה או שכתב השירה כיוצא בה או שכתב שלא בדיו או שכתב האזכרות בזהב הרי אלו יגנזו בס"ת איירי דהא מוקמינא לה הכא בס"ת ותימה דבפ' כל כתבי (שבת דף קטו:) בתחילתו תניא אין בין ספרים למגילה אלא שספרים נכתבין בכל לשון ומגילה עד שתהא כתובה אשורית על הספר ובדיו ותירץ הרב רבי יוסף דההיא דכל כתבי כשאר ספרים דלאו ס"ת ואכתי קשה דבפ"ק דמגילה (דף ח:) תניא מקרא שכתבו תרגום ותרגום שכתבו מקרא וכתב עברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבנו בכתב אשורית על הספר ובדיו ומוקי לה רב אשי בשאר ספרים ור' יהודה היא אלמא שאר ספרים בעי דיו ולא אשכחן דפליגי עליה דרבי יהודה אלא לגבי הא דשרי בכל לשון אבל בדיו לא אשכחן דפליגי ונראה לפרש דההיא דכל כתבי לענין להציל מפני הדליקה דווקא איירי ולא לענין לקרות בהם ולפי שיש בהן אזכרות מצילין אותן אע"פ שלא נכתבו כהלכתן אבל מגילה עד שתהא כתובה כהלכתה תדע דבעיא דריש גלותא התם לענין הצלה אבל הא לא מיבעיא ליה אם ניתנו ליקרות בהם או לא וא"ת תיקשי ט) הך ברייתא לרב הונא דאמר בריש גמרא דכל כתבי (שבת דף קטו.) היו כתובין תרגום ובכל לשון אין מצילין למ"ד אין ניתנין לקרות בהן ויש לומר דהאמר דהתם תנאי היא: **שלא** יעשנה כזנב. כעין שפירש בקונטרס כאן יש לפרש הא דאמר בבבא בתרא (דף יד.) גבי כרס שתים כנגד שתים ואחד יוצא זנב שאחד בשורות שתים ולא כנגד אויר שבין שתי השורות שתים שתים. מ"ר: **ועושה** פרשיותיה סתומות. קצת קשה דנקט לשון רבים ואין שם כי אם פרשה אחת ושמא משום על הארץ דבסוף שיטה אע"פ שאין כתוב כלום י) אח"כ. מ"ר: **רבי** שמעון בן אלעזר אומר ר"מ היה כותבה על הדוכסוסטוס. משמע דתלמידו של ר"מ היה שאמר דברים הרבה משמו בשאר מקומות כדאשכחן נמי לעיל (ל:) דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אין כותבין את השם לא על כ) הנייר ולא על המחק וכן בפ"ק דקדושין (דף כד.) ל) גמרא ובלבד שיהא הכסף משל אחרים דקאמר ר"ש בן אלעזר משום ר"מ אשה פודה מעשר שני בלא חומש ותימה דבפ' המוציא יין (שבת דף עט:) כתוב בכל הספרים אמר רבי שמעון מאיר היה כותבה על הקלף מ) מפני שהיתה משתמרת משמע שהיה חבירו דקאמר מאיר ולא קאמר ר"מ ושמא טעות סופר יש בכל הספרים ואי הוה אמרי' דתרי רשב"א הוו ניחא ומיתרצא בהכי פירכא אחריתי דהכא קתני אדוכסוסטוס והתם תני אקלף והוה נראה לומר דתרי תנאי אליבא דר"מ אבל אי אפשר לומר כן דבפ' מרובה (ב"ק דף עט.) גבי מכרה חוץ מגיזותיה משני תרי תנאי אליבא דרשב"א ולא משני דתרי הוו ומיהו יש לדחוק משום דהנהו דאיפלגי עליה באידך ברייתא ויש לתרץ דעל הדוכסוסטוס דקתני הכא היינו אף הדוכסוסטוס כדמפרשינן נמי אף פתוחות וכ"ש נמי אקלף דמשתמר ולפי מה שר"ל בסמוך דוכסוסטוס דווקא ולא קלף הוי תימה דלמר דוכסוסטוס עדיף למזוזה ולמר קלף עדיף. מ"ר:

ועושה

עין משפט נר מצוה

קלב א ב ג ד ה מיי' פ"ט מהל' תפילין וס"ת הלכה טו טוש"ע י"ד סימן רס סעיף א:

קלג ו מיי' שם פ"ז הל' יא טוש"ע י"ד סי' ערה סעיף ג:

קלד ז מיי' פ"ה מהל' תפילין וס"ת הל' א (סמג עשין כג) טוש"ע י"ד סי' רעא סעי' ט:

קלה ח ט מיי' שם הל"ה טוש"ע שם סעי' י:

קלו י מיי' שם הלכה ו טוש"ע שם סעי' יד:

קלז כ מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעי' יג:

שיטה מקובצת

א] פרשיותיו סתומה: ב] תיבת יתפור נמחק: ג] כשאר כתיבות: ד] כשירה כזה

והיו הדברים
האלה אשר אנכי
מצוך

ה] כזה

והיו
הדברים האלה
אשר אנכי מצוך

ו] כזה

והיו הדברים האלה
אשר אנכי
מצוך

ז] כזה

לתת להם כימי השמים
על הארץ

ח] כזה

לתת להם כימי השמים
על הארץ

ט] שמע הסיר ומה"ד סתומה היינו שמניח ריוח באמצע ויש כתב משני צדדין אי נמי מניח חלק בראש השיטה: י] קלף שהוא נקלף:

מסורת הש"ס

א) [ברכות יט. וש"נ], ב) בפ"י ומירו, ג) [שבת קג:], ד) [ועי' תוס' שבת מ. ד"ה דילמא], ה) [שם מו:], ו) לא ובפ' שני. נ"ק, ז) נ"ק, ח) ועוד דאמרינן במסכת כו'. נ"ק, ט) מקן. נ"ק, י) פ"ה אומר כן ועיין נ"ק שמקיים גירסת אמ"כ, כ) [הנהר], ל) נ"א גבי ובלבד כו'. נ"ק, מ) נ"י נ"ק מפני שמשתמרת ומוחק תיבת שהיתה.

תורה אור השלם

ו. כִּי כִגְבֹהַּ שָׁמַיִם עַל הָאָרֶץ גָּבַר חַסְדּוֹ עַל יְרֵאָיו: תהלים קג יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שתים ושלש כו' ר"ל ב' בזו וג' בזו:

גליון הש"ס

גמ' הא דלא אפיצן. כהרי"ף הגי' הא דאפיצן הא דלא אפיצן:

לעזי רש"י

גל"ש [גלי"ש]. עפצים (גידולים טפיליים בעלה האלון).

פינד"ש [פינדי"ש]. ציצית (הטבעיות של הבד).

מוסף רש"י

עשאה כשירה. כתבה לפית כדלוגין אריח ולבינה (שבת קג:).